

Universal Declaration of Human Rights - Fon

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

GBETA GBẸ Ɔ BI TƆN EE ƉƆ XÓ DÓ ACE E GBETƆ ƉÓ KPODO SISI E ƉO NA ƉÓ N'I LE KPO WU E

WEXWLE

Ee nyi ƉƆ hennu Ɖokpo me Ɔ, me ƉokpoƉokpo ka do susu tɔn, bɔ ace Ɖokpo Ɔ we mebi Ɖo bo e ma sixu kan fen kpon é Ɖi meɖesusi jije, hwejiɔzinzan, kpodo fifa ni tiin nu weke Ɔ bi e Ɔ,

Ee nyi ƉƆ nukumamɔ je nume kpodo wangbenu sen ɖeɖee na zɔn bɔ gbetɔ na do tiin nyi le we nɔ ɖɔn alannuwiwa ɖee nɔ zɔn bɔ gbetɔ nɔ fɔn gu e, lo bɔ nu taji ɖee hudo gbetɔ Ɔ we nyi ƉƆ gbe e me gbetɔ le ma na nɔ mekannu Ɖo xodɔɖo sin alinu kpodo nuɖiɖi lo bo na tɔn sin adohuhu kpodo ya kpo me é Ɔ,

Ee nyi ƉƆ dandanme we e Ɖo na je hun do sen ɖee na zɔn bɔ gbetɔ na do tiin nyi le gbɔn aceɖiɖo sin alinu se na zɔn bɔ gbetɔ ma na lin ƉƆ emi Ɖo na ɖe emiɖee sin mekannu kpo yadonume kpo e Ɔ,

Ee nyi ƉƆ é Ɖo dandanme bɔ e Ɖo na ɖe alinu wennyinyi ee Ɖo na tiin nyi Ɖo to ƉokpoƉokpo tentin e Ɔ,

Ee nyi ƉƆ, Ɖo xwedowema elo me o weke Ɔ bi le vɔ mɔ nu je ace kpo do sisi dodo e gbetɔ Ɖo na Ɖo e, Ɖo meɖesunɔnyinyi kpodo susu e do na xɔ nu gbetɔ e Ɖo ace kpodo sisi sunnu kpodo nyɔnu tɔn kpo na nyi Ɖokpo Ɔ; lo bɔ ye le yalɔ akɔn bonu nukɔnyinyi ni tiin lo bo na sɔ gbe ɖagbe zinzan gbɔn meɖesunɔsi jije taji ze jijɔn ayi e Ɔ,

Ee nyi ƉƆ to ƉokpoƉokpo yi gbe bo na Ɖo sisi nu ace e gbetɔ le Ɖo kpodo meɖesusijije taji kpo ɖó alɔ Ɖo alome xa to le bi sin kplekple é Ɔ,

Ee nyi ƉƆ linlin Ɖokpo Ɔ ɖuɖo nu ace, sisi kpodo meɖesunɔsi jije gbetɔ tɔn le, we nyi nu taji ee na zɔn bɔ mi na nyi sen elo le e Ɔ,

Gbetɔ Ɔ sin kplekple ɖe gbeta elo tɔn bɔ e na Ɖo xo do ace e gbetɔ Ɖo na Ɖo kpo sisi e Ɖo na Ɖo n'i é kpo wu. Gbeta elo na nyi su Ɖokpo tawun bɔ gbetɔ le kpo to le bi kpo Ɖo na nyi bonu me bi kpodo tuto e nyi gbetɔ le tɔn le ɖee gbeta elo Ɖo tame na nugbo le e ni tenkɔn nu sisi ni tiin nu ace kpodo meɖesunɔsi jije gbɔn nunyweyi yi li xo. Mɔ Ɖokpo Ɔ ye Ɖo na tuun sen ene Ɔ le bo na zan ye nugbo tɔn gbɔn tuto e do ayi Ɖo to ƉokpoƉokpomɛ kpodo gbe Ɔ bi me e kpo; ace ene Ɔ kpodo susu ene kpan sin zinzan Ɔ kpo nukun mɔ je yene kpo Ɔ Ɖo na nyi nu taji Ɖokpo nu tovi ee sin to ɖò gbeta elo me e kpodo tovi ɖee sin to le kpo ɖò acekpikpa to ene Ɔ le tɔn glo e.

Gbetaken 1

Ace, susu kpo sisi Ɖokpo Ɔ kpo we gbetɔ bi Ɖo ɖò gbewiwa tɔn hwenu; ye Ɖo linkɔn bɔ ayi yetɔn me kpe lo bɔ ye Ɖo na do alɔ yeɖee Ɖi nɔvinɔvi ɖɔhun.

Gbetaken 2

Me ƉokpoƉokpo sixu tuun Ɖo ace, su su kpo sisi ɖee kpo xo e Ɖo ɖò gbe ta elo me Ɔ nyi eɖesunɔ sin nu ma ɖe nuɖe kpo ɖi: akɔta, sun nu, nyɔnu, gbe e nɔ do e, sinsen, nu e lin do toxo wu e, alo linlin ɖevo see b'e nyi to metɔn le alo gbe to le tɔn, ɖakunjiije, lee e ji me gbɔn e kpodo nu ɖevoɖevo ne le kpan.

Mɔ Ɖokpo Ɔ, e Ɖo na kɔn do tuto ee e ze jijɔn ayi Ɖo to e me e gosin e wu Ɖo toxoɖiɖo sin alinu, sen e ji to Ɔ jijɔn e kpodo sen gbe Ɔ tɔn ɖee Ɖo nu do to Ɔ nu e we a, ɖó to ene Ɔ ko je eɖee si alo e kpo Ɖo mekannu, alo acekpikpa tɔn ma yi haɖéji wu a.

Gbetaken 3

Gbetɔ ɔkpɔɔkpɔ ɔ na mɔ gbɛ bo nɔ edesu si lo bo na le nyi edee.

Gbetaken 4

E sɔ ɔ na hen mede ɔ mekannu alo mede ɔ; mekannuninɔ kpodo mede kpo ɔ alo le bi me ɔ sɔ de ɔ.

Gbetaken 5

Gbetɔwikukɔn alo ya do nu me kpodo adakacomewu kpo sɔ ɔ na de ɔ.

Gbetaken 6

Gbetɔ ɔ nusisi we ɔ na nyi ɔ fi bi.

Gbetaken 7

Ace ɔkpɔ ɔ we me bi na ɔ lo bo na nɔ nyi sen ɔkpɔ ɔ; mɔ ɔkpɔ ɔ mede na yi gbe nu walɔ e na de me kpo alo dee nyi wuɔɔɔnume tɔn kpo e lo bo na wa gba sen e do ɔ fi e ɔ.

Gbetaken 8

Enyi mede mɔ ɔ e yi ace e nyi etɔn bɔ sen dodo ee ɔɔ nu do to tɔn nu ɔ n'e ɔ, e hen ɔ e na yɔ hwe ɔ to tɔn me.

Gbetaken 9

E ɔ na ya mede sin to tɔn me alo e na wli i alo e na su i do ganme ɔ nude kpoun wu ɔ.

Gbetaken 10

E ɔ dandanme bɔ e na se nu ee mede wa é ɔ hwedɔɔsa ɔ togume kpa a kwedɔɔsa ene ɔ we ɔ na ɔ ace e nyi etɔn le é kpodo nu è de na wa le é kpo; mɔ ɔkpɔ ɔ fi ene ɔ we e na ɔ nu e wu e yɔ hwe é é dé.

Gbetaken 11

1. Me e e ve nu nyanyaɔe do é na to ɔ yi tɔn yi we hwe bɔ e na ba do nu lee nu le yi gbɔn e cobo na yɔ é ɔ hwenukɔn; cobonu e ka na ɔ hwe do e e ɔ, e ɔ na n'e me e na sixu hwlenne ɔ hwenukɔn e.

2. Enyi nu e mede wa ɔ'ayi é ma nyi nu e na sa sen do me ɔ hwe ene nu ɔ lee sen é ji to ɔ alo gbɛ ɔ jijn é ɔ gbɔn é a ɔ, é ɔ na sen gan tɔn ɔ.

Gbetaken 12

E ɔ na ba do nu me ɔ lee jlo me gbɔn e gbɔn xo e kun kpla. Gbezinzan metɔn, hennu metɔn, xɔ metɔn alo wen metɔn le é ɔ. Mo ɔkpɔ ɔ e ka ɔ na do winnya me bo le kɔn wi metɔn ɔ. Ace e nyi gbɛtɔ tɔn e ɔ hwlen me ɔ ali ene ɔ nu.

Gbetaken 13

1. Fi e jlo mede ɔ we na nɔ gbɔn bo na le ze nɔten e jlo e ɔ ɔ toɔeme.

2. Mede ɔ jlo tɔn ɔ é sixu be agban sin to ɔebu me ɔ to tɔn me ɔhun. E jlo e ɔ, e sixu le le kɔ wá xwé.

Gbetaken 14

1. Enyi dɔ e dɔ gbeya do nu mɛdɛ wɛ kaka bɔ ku hwɛn wan d'ɛ mɛ ɔ, ɛ hɛn ɔ ɛ na hɔn yi to dɛvome bɔ e dɔ na yi i dɔ fi ɛnɛ.
2. Amɔ enyi e mɔ dɔ mɛ ɔ je sɛnmɛ nugbo alo e tɛ afɔ sɛn e ji gbɛ e to lɛ bi kplekple sɔ jujɔn ayi ɛ ji e ɔ, ɛ sɔ dɔ aɛ bɔ e na yi i dandan dɔ to dɛvome ɔ.

Gbetaken 15

1. Gbetɔ bi dɔ aɛ bo na nyi toɖɛ sin vi.
2. E sixu hugan mɛdɛ bo de e sin tovikɛnmɛ ɔ; mɔ dɔkpo ɔ ɛ hɛn ɔ e na zɛ ɛdɛɛ zɛ ji nu to dɛvo.

Gbetaken 16

1. Enyi sunnu kpo nyɔnu kpo dɔ wyanwyanxwe ɔ, ye hɛn ɔ, ye na da yɛdɛɛ bo dɛ hennu yetɔn. Akɔta yetɔn, to yetɔn, alo sinsɛn yetɔn dɔ na gbɛ nɔ ye ɔ. Aɛ dɔkpo lɛ wɛ ye dɔ dɔ yɛdɛɛdida hwɛnu kpɔnɔnɔ yetɔn alo yɛdɛɛjodo hwɛnu.
2. Cobonu gbetɔ dɛ nɔ dɔ dɛ ɔ, jlo yetɔn mɛ nu wɛ ɛ dɔ na nyi.
3. Hennu wɛ nyi sosyɛn nɔ gbetɔ sin togun; lobo togun ɛnɛ ɔ kpodo aɛkpikpa to ɔ tɔn kpan ka dɔ na je hun do jɔ tɔ.

Gbetaken 17

1. Gbetɔ bi, mɛ e dɔ ɛ dɔkponɔ ɛ alo ɛɛ dɔ gbɛ kplekplɛdɛmɛ e, dɔ na dɔ aɛ do nudeji.
2. Nɔ ɛ nyi ɛtɔn ɔ mɛdɛ sixu tafu i du bo yi dɔ asi tɔn ɔ.

Gbetaken 18

Gbetɔ bi dɔ aɛ bo na lɛn nu nu ɛ jlo e kpɔn bo d'ayimɛ lobo lɛ sɛn nu e jlo e. Aɛ ɛnɛ ɔ wɛ zɔn bɔ tɔn lɛ lɛ dɔ togunmɛ alo kwɛnkwenmɛ gbɔn alɔkpa lɛ bi mɛ dɔ: nunyeyiyi, walɔ kpo yɛhwɛ sin alinu kpo.

Gbetaken 19

Gbetɔ bi dɔ aɛ bo na lin nɔ ɛ do nuwu bo ka na dɔ xo; hɔn mɛdɛ dɔ na van nukun dɔ mɛdɛ ɔ. Mɔ dɔkpo ɔ, mɛ bi dɔ aɛ bo na se bo jlɔ nɔ ɛ dɔ jije wɛ dɔ to ɔ mɛ kpo togudo lɛ ɛ kpo. E hɛn wɛnwin dɛbu ɔ, ɛ na ba bo do se na.

Gbetaken 20

1. Gbetɔ bi dɔ aɛ bo na yi kplɛ. Lobo na lɛ do gbɛ ɛ ma na dɔn hunnyahunnya wa ɔ e.
2. E sixu sɔ mɛdɛ do gbɛdɛmɛ gannu gannu ɔ.

Gbetaken 21

1. Gbetɔ bi hɛn ɔ, ɛ na go alɔ nu to tɔn bonu ɛ na do yi nukɔn. Eye dɛsu hɛn ɔ ɛ na nɔ nukɔn nu nuwi wa ɛnɛ alo ɛ na dɛ mɛ bɔ ɛ na nɔ do tɔn mɛ.
2. Aɛ dɔkpo ɔ wɛ mɛ bi dɔ bo na do wa axɔsuzɔ dɔ to tɔn mɛ.
3. Jlo to ɔ tɔn wɛ nyi linlin dodo e ji to ɔ sin aɛkpikpa junjɔn e. Jlo ɛnɛ ɔ, e na ze wema na dɔ xwiji, do sɛndɛji bɔ ahizi na tɔn d'ɛmɛ ɔ. Mɔ dɔkpo ɔ, nuwiwa ɛnɛ ɔ, e na nɔ blo e do hwe tɔn nu. Wema ɛnɛ ɔ, e sixu nɔ yɛmɛ bo sɔ alo e lɛ sixu sɔ dɔ togunmɛ lee e na blo gbɔn bo ayi na j'ayi nu wemazɛtɔ lɛ e.

Gbetaken 22

Gbetɔ bɛ ɔ, togundeme we é dɛ. Enɛ ɔ wu o, nuɔ na do tagba n'i dɔ akwelinu, lanme na nɔ ganji k kpodo nunywe na dɔ kpo sin alinu á; nu enɛ ɔ we na zɔn bɔ é na tɔn nyi. Amɔ kan e van we to ɔ dɛ e kpodo nuwadokpo e dɔ todeetoɔee kpan sin tentin gbɔn tuto e ze dɔ te é kpo to ɔ sin dɔkun le kpo we na zɔn bɔ e na mɔ.

Gbetaken 23

1. Gbetɔ bi dɔ na wa azɔ. Azɔ e ja jlo é we é na wa; sɛn dɔkpo ɔ we na dɔ nu do me bi nu lobo é ka do na nɔ azɔgba á.
2. Azɔ e meɔe wa é sin akwe we na dɔ.
3. Meɔe wa nuɔ ɔ, é na yi nuɔ d'ɛnu dandan. Enɛ ɔ we na zɔn bɔ e na mɔ nu e na do hen hennu tɔn na é. E hwedo e ɔ, gbetɔ sin togun ɔ na gɔ alɔ nu i dɔ ali ɔevonu.
4. Gbetɔ bi dɔ ace bo na dɔ azɔjigbe alo é hen ɔ é na nɔ gbe mɔhun ɔee na sixu glɔn nyɔna tɔn le n'i eme.

Gbetaken 24

Gbetɔ bɛ dɔ ace bo na dɔ gbɔjehwe nu kpodo ayidɛd'ayi sin hwenu kpan Ganxuxo nabidɛ we é dɔ na wa azɔ na. E dɔ na yi azɔgbɔje hwɛhwe bɔ gbɔje enɛ me ɔ, e ka dɔ na nɔ sun akwe ɛ.

Gbetaken 25

1. Gbetɔ bɛ dɔ na na dɔ nu e na zɔn bɔ é na hwlen eɔee gan dɔ azɔnsi e; lobo na jla nunɔme eɔee tɔn kpo do hennu tɔn kpan dɔ; taji ɔ, dɔ nuɔɔɔulinu, avɔɔɔɔɔlinu xɔ e me é na nɔ é sin alinu, azɔn gblegbelinu. Mɔ dɔkpo ɔ, é dɔ na mɔ alɔdo dɔ do azɔmamɔ hwenu, asukuku alo asikuku xɔme nunɔ hwenu, kpukpoxɔme kpodo hwe e nu e ma sɔ sixu wa nɔ bo mɔ nu á é bɛ kpan.
2. Vijiji kpo yɔkpɔvume nunɔ kpo bɛ dɔ na mɔ kpatakidɛ. Alɔwliwi kpo dɔ vi e ma da asu cobo ji á le e bi we dɔ ace dɔkpo ɔ dɔ xe nya dɔ yeji sin alinu.

Gbetaken 26

1. Gbetɔ bɛ d'ace nú wemakplɔnkplɔn bɔ wemakplɔnkplɔn ka do na byɔ kwe zinzan á; hun nuvɔnnu we é dɔ na nyi. E dɔ na dɔ kplɔn kleunde vɔvɔ enɛ ɔ dandanme we é dɛ. Alɔlyenzɔ kpo alɔnnunɔ kpaa kpo dɔ na vun kan kpé to ɔ me. Wemakplɔnyiji nu alɔ vɔ ɔ, me bi nú we é dɔ na nyi, bɔ e kan na xwedo lee e je xa me dɔkpoɔkpo gbɔn e.
2. Wemakplɔnkplɔn ɔ gbetɔ sin nukɔnyiyi we é na ba; bo na dɔn gbetɔ sin ace le yi nukɔn bo je hun dɔ yé ji. E dɔ ná zɔn bɔ mɔjeme kpo nuwadokpo kpo hwesɔkeme kpo ná tɛin xɔntɔn sin walo na tiin, bɔ to e dɔ bu le e sín gbɛ ɔ na yi nukɔn bɔ fifa na tiin nú gbe ɔ bɛ.
3. Vito, vino le we dɔ na dɛ nyi kplɔn e vi yetɔn le na yi é.

Gbetaken 27

1. Gbetɔ bi dɔ ace bo ná gɔ alɔ nu tonunywe le bi; me bi dɔ na mɔ mɔ ɔagbe e dɔ alɔlyenme bo na zan mɔ dɔkpo ɔ, é na sɔ so nú nukɔnyiyi nunye tɔn bo na sixu mɔ nyɔna e d'e me le é dɛ.
2. Nu e na tɔn sin nu e meɔe gba tame bo blo é ɔ, me ɔ tɔn we e dɔ na nyi; b'e na je hun do nu tɔn ji dɔ nujinjanlinu we á, wemawlan wlan sin alinu we á, alo alɔlyen zɔwiwa sin alinu.

Gbetaken 28

Gbetɔ bɛ dɔ na ba tuto gbɔn nukɔnyiyi hennu e me dɛ e kpodo gbe ɔ bɛ kpan sin alinu bonu ace, sisi kpo jlokokonunɔ e xɔ e dɔ dɔ wema elɔ me ɔ ni nɔ xwiji.

Gbetaken 29

1. Togun e me gbeto de e bo nukon yiye ton kpo nyona ton kpo na ton sin me e do, e do na do nunomedè le do wu ton.
2. Do ace e gbeto do le sin zinzan kpo nuno ton kpo me o, me dokpodokpo do na ba jle na bo na nyi sen e na zon bo e ma na te afi ace nzo ton ton le kpo jlokokonun ton ton le ji kpo ji a e di lee mesisi sin kplon byo gbun e, tuto e ji to o de kpo togun bi kpaa gbeto le ton sin nuno me byo gbun e.
3. Ace, sisi kpo jlokokonun ene le do na xwedo su kpodo linlin to ee do bu le ton.

Gbetaken 30

Yode, kplekplede, gbeto godokponode na yi huzu nu e do do wema elo me e do alo ton ji bo na mo ten bo de walode alo ayide ton ee na zon bo e na mo ten bo do kpo ace, sisi kpodo jlokokonun ee xo e do do fi e bo hen gba a.
